

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Інвалідність — це різна міра втрати здоров'я людини у зв'язку із захворюванням, травмою чи її наслідками або вродженими порушеннями. В Україні Міністерство соціальної політики є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері захисту прав осіб з інвалідністю. Метою такої політики є забезпечення дотримання прав та свобод, гарантованих особам з інвалідністю законодавством України та міжнародно-правовими актами.

Права осіб з інвалідністю регламентуються такими документами як : [Конвенція про права осіб з інвалідністю](#) і [Факультативним протоколом](#) до неї. Конвенція про права осіб з інвалідністю (ратифікована Україною 16 грудня 2009 р.) визначає, зокрема, такі важливі принципи, як забезпечення доступності, повного та ефективного залучення і включення осіб з інвалідністю до суспільного життя, а також визначає важливість їх самостійності та незалежності.

[Закон № 875-ХІІ від 21.03.1991 Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні.](#)

Цей Закон визначає основи соціальної захищеності інвалідів в Україні і гарантує їм рівні з усіма іншими громадянами можливості для участі в економічній,

політичній і соціальній сферах життя суспільства, створення необхідних умов, які дають можливість інвалідам вести повноцінний спосіб життя згідно з індивідуальними здібностями і інтересами.

За даними Державної служби статистики в Україні станом на 1 січня 2022 р. налічувалося 2 725 826 людей з інвалідністю (в тому числі 162 214 дітей з інвалідністю у віці до 18 років) або 6,6% у структурі населення України. Питома вага чоловіків з інвалідністю складає 53%, а жінок - 47%.

Гендерна структура людей з інвалідністю

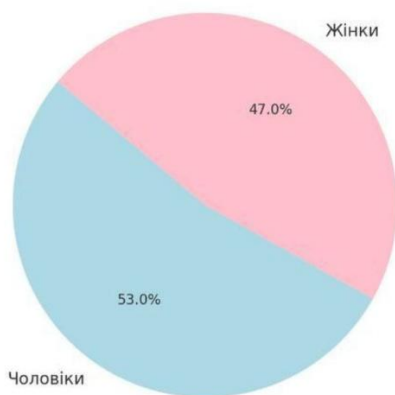

Рис. 1 Гендерна структура станом на 1 січня 2022р.

Два роки повномасштабної війни росії проти України спричинили стрімке зростання кількості людей, які мають інвалідність. І ця інвалідність має іншу природу, ніж у часи до війни: насамперед вона

виникає внаслідок бойових дій. За два роки кількість людей з інвалідністю зростає на 300 тисяч — на 10%.

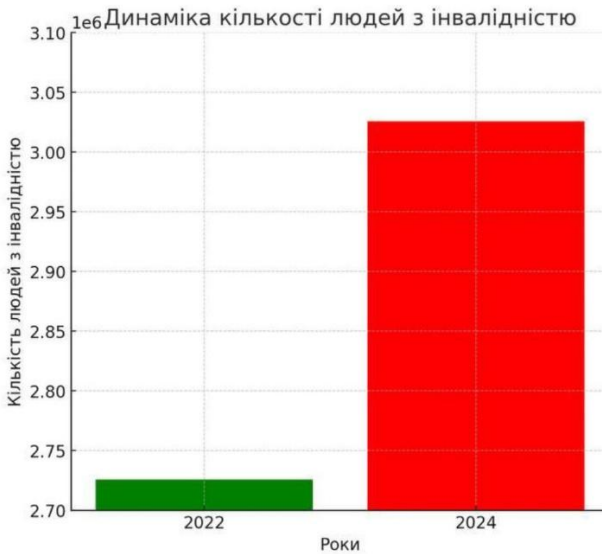

Рис. 2 Динаміка к-сті людей з інвалідністю станом на 2022р. та 2024р.

Правове забезпечення статусу особи з інвалідністю, отриманою внаслідок війни регламентується Статтею 7 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту". Закон спрямований на захист ветеранів війни шляхом: створення належних умов для підтримання здоров'я та активного довголіття; організації соціального та інших видів обслуговування, зміцнення матеріально-технічної бази створених для цієї мети закладів і служб та

підготовки відповідних спеціалістів; виконання цільових програм соціального і правового захисту ветеранів війни; надання пільг, переваг та соціальних гарантій у процесі трудової діяльності відповідно до професійної підготовки і з урахуванням стану здоров'я. За даними статистики всеукраїнського опитування «Думки і погляди населення України» (Омнібус) станом на вересень 2020 року можемо побачити такі результати на запитання “Чи зазнавали люди з інвалідністю порушення своїх правил ?” та “Чи вдалося людям з інвалідністю захистити свої права?” :

Рис. 3 Результати опитування щодо порушення прав людей з інвалідністю

На основі наданого графіка, аналізуємо відповідь людей з інвалідністю щодо порушення їхніх прав:

1. 61% респондентів заявили, що їхні права не порушувались.

2. 16.6% зіткнулися з відмовою в працевлаштуванні через інвалідність.

3. 10% зазначили, що зазнавали принижень через інвалідність.

4. 6.6% відзначили інші причини порушення прав.

5. 4.8% повідомили, що не могли самостійно проголосувати на виборах.

6. 2% вказали на відсутність доступу до інклюзивної освіти.

7. 4.5% респондентів не змогли визначитися з відповіддю (важко сказати/не знаю).

Ця статистика ілюструє, що попри значний відсоток людей, які не відчували порушення своїх прав, значна частина все ж стикається із дискримінацією або обмеженнями в доступі до базових можливостей.

Рис. 3 Результати опитування щодо можливості захисту своїх прав людей з інвалідністю

1. 69.3% респондентів заявили, що їм не вдалося захистити свої права.

2. Лише 16.4% змогли захистити свої права.

3. 14.3% опитаних зазначили, що їм важко відповісти або вони не знають.

Як людям з інвалідністю відстоювати свої права?

Починаючи з 1992 року, 5 травня світ щорічно відзначає Міжнародний день боротьби за права осіб з інвалідністю. Цей день має на меті вкотре звернути увагу суспільства на існуючу проблему дискримінації та порушення прав людей з інвалідністю.

Існує дві системи захисту прав людей: національна та міжнародна.

Національна система однакова для всіх людей, незалежно від наявності у людини інвалідності. Обов'язок нашої держави — створити систему правової допомоги для тих, хто її потребує. В Україні вже багато років функціонує державна безоплатна система правової допомоги, офіси якої є в кожному великому місті та райцентрах.

На міжнародному рівні для України актуальними є дві системи: ООН (ратифіковані Україною Конвенції, Декларації, Пакти) та регіональна система захисту в межах нашого членства в Раді Європи та ОБСЄ.

Конкретне право можна відстояти по-різному у залежності від обставин та контексту. Є різні способи:

- написати звернення громадянина, якщо маєте індивідуальну проблему та прагнете її вирішити;
- зробити запит на роз'яснення, доступу до публічної інформації;
- стати громадським/ою активістом/кою, щоб працювати над системними проблемами;
- звернутися до органів місцевого самоврядування, юристів з безоплатної системи правової допомоги або громадської організації за консультацією;
- поскаржитися до вищого органу влади або уповноваженого Верховної Ради з прав людини;
- піти до суду із позовом або до Європейського Суду прав людини.

Інвалідність є одним із найактуальніших соціальних питань в Україні станом на зараз, що потребує комплексного підходу для забезпечення рівних прав і можливостей осіб з інвалідністю. Українське законодавство, зокрема Конвенція про права осіб з інвалідністю та Закон “Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні”, гарантує такі права, однак значна частина громадян з інвалідністю все ще стикається з дискримінацією. Забезпечення рівних прав для людей з інвалідністю – це не лише обов’язок держави, але й крок до побудови інклюзивного суспільства, в якому кожен матиме можливість жити повноцінно та гідно.